

ПЕДАГОГІЧНИЙ ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦКУРСУ «КОРЕКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ» (ЗА МАТЕРІАЛАМИ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)

У статті автор розкриває теоретичні підходи з проблеми здійснення тестового контролю студентів зі спецкурсу «Корекційна діяльність вихователів реабілітаційних центрів», аналізує погляди інших дослідників щодо цієї проблеми. Автором розкрито зміст поняття «тест» у світлі сучасної освіти. Аналізуючи наукові джерела й тести, які використовують в освітньому процесі, автор переконує, що порівняно з традиційними формами контролю тестування має такі переваги: об'єктивність оцінювання знань, умінь і навичок студентів, можливість реалізації цілеспрямованого систематичного контролю за рівнем знань студентів зі спецкурсу «Корекційна діяльність вихователів реабілітаційних центрів», нескладність у проведенні, економія часу, необхідного для виконання тесту і його перевірки. На основі аналізу літературних джерел з окресленої проблеми автор дійшов висновку, що для контролю сформованості компетентності студентів бакалаврату зі спеціальності «Дошкільна освіта» найбільш доцільним буде використання закритих тестів, різних за принципом побудови відповіді: альтернативні тестові завдання, тестові завдання з простим множинним вибором, відповідь яких будується за принципом класифікації, тестові завдання на порівняння і протиставлення. Пропонуються результати власного дослідження, які підтверджують актуальність і практичну необхідність дослідження окремих питань.

Ключові слова: тест, тестування, корекція, корекційна діяльність, реабілітація, реабілітаційний центр, дошкільний вік.

Постановка проблеми. Останніми десятиліттями в Україні активно впроваджується тестування як один із найефективніших методів для вирішення проблеми визначення вихідного рівня компетентності студентів із навчальної дисципліни.

Уперше поняття тесту з'явилися понад сто років тому на стику психології, соціології, педагогіки та інших так званих поведінкових наук. Початок тестуванню поклав відомий англійський психолог Ф. Гальтон, який розробив значну кількість простих тестів, першим застосував оцінювальні шкали, почав розробляти методи математичної статистики. Науковець виділив принципи теорії тестування, а саме:

- застосування серії однакових випробувань до значної кількості випробовуваних;
- статистична обробка результатів;
- виділення еталонів оцінювання.

Ці принципи успішно застосовують і в системі вищої школи.

Також вагомий внесок у розвиток методики тестування зробив Дж. Кеттелл, адже його ідеї в наш час становлять основу сучасної тестології, а саме: однаковість умов для учасників експерименту; обмеження часу тестування приблизно однією годиною; у приміщенні, де проводиться експеримент, не повинно бути глядачів; обладнання має

бути хорошим і закликати людей до тестування; однакові інструкції та чітке розуміння випробовуваними; результати тестування піддаються статистичному аналізу, знаходять мінімальний, максимальний і середній результат, розраховують середнє арифметичне та середнє відхилення [5].

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про існування різних підходів до визначення поняття «тест» і його класифікацій.

Тест (test) – слово англійського походження, що означає іспит, спробу, випробування. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів: залежно від мети, характеру й функцій контролю, характеру, форми відповіді [2].

У контексті нашої проблеми ми скористаємося визначенням педагогічної діагностики як можливості з'ясування рівня навчальних результатів. Головним визначенням специфіки тестів є можливість їх використання для оцінювання навчальних досягнень студентів.

Для діагностування успішності навчання розробляються спеціальні методи, які різними авторами називаються тестами навчальних досягнень, тестами успішності, дидактичними тестами. В. Аванесов використовує термін «педагогічний тест» і визначає його як систему репрезентативних паралельних завдань зростаючої складності,

специфічної форми, яка дає змогу якісно й ефективно виміряти рівень і структуру підготовленості студентів [1].

Під педагогічним тестом ми будемо розглядати комплекс завдань, за допомогою яких здійснюється моніторинг рівня навчальних досягнень того, хто навчається або самостійно вивчає матеріал певної дисципліни (курсу, модуля). Предметом такої оцінки є знання, уміння та навички студента, а не його особистісні якості або фізичні дані.

Зазначаємо, що під час створення педагогічних тестів для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ступеня вищої освіти «бакалавр» ми використали погляди таких фахівців: Л. Бурлачука, В. Жила, П. Клайна, О. Чебикіна, В. Шадрікова та ін. [5; 6; 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що проблема використання тестових завдань цікавила багатьох педагогів і психологів (В. Аванесов, М. Богданова, Я. Болюбаш, О. Чебикін, Д. Чернилевський та ін.) [1; 5; 6; 7].

З метою ефективного використання педагогічних тестів у роботі зі студентами спочатку було визначено навчальні стандарти, а саме: якими знаннями, уміннями та навичками повинні оволодіти студенти бакалаврату під час вивчення цього курсу (модуля), після закінчення роботи семінару, виконання самостійної роботи.

Ми погоджуємося з думкою науковців (Л. Бурлачук, С. Морозов, С. Хаджирадєва та ін.), які визначають п'ять основних правил, яких необхідно дотримуватися в процесі формулювання завдань для тих, хто буде проходити тестування:

- конкретно визначати, що саме студент буде здатен виконати наприкінці практичного заняття;
- описувати певні наочні дії чи результат;
- посилатися на конкретні розділи робочої програми або методичного посібника, монографії тощо, які вивчатимуться; окреслювати певний рівень сформованості знань, умінь і навичок;
- визначати умови, за яких студент зможе досягти очікуваного результату або продемонструвати відповідні навички та вміння [5; 6].

Для одержання якісного результату під час семінару або практичного заняття викладач повинен структурувати зміст дисципліни.

Метою статті є дослідження особливостей складання тестів для студентів бакалаврату зі спеціальності «Дошкільна освіта».

Виклад основного матеріалу. Основними традиційними формами тестових завдань, що можуть бути рекомендовані для складання педагогічних тестів, є такі: завдання закритої форми із запропонованими відповідями; завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Під час організації й проведення констатувального етапу дослідження використано можливості педагогічного тестування. Ми застосовували

тестові завдання закритої форми, які складались із трьох компонентів: інструкції з їх виконання; запитальної (змістової) частини; відповіді(ей). Форма подання тестових завдань відповідала рекомендаціям щодо розроблення педагогічних тестів. Декілька тестових завдань однакової форми супроводжувалися однією інструкцією виконання, яка чітко й однозначно, без подвійного тлумачення, описувала спосіб визначення вибраної відповіді та за потреби містила необхідні пояснення.

На практиці ми переконалися, що доцільно використовувати закриті тести, різні за принципом побудови відповіді: альтернативні тестові завдання, які передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так – ні»; «правильно – неправильно» тощо; тестові завдання з простим множинним вибором, відповідь яких будується за принципом класифікації, нами використовувались, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу «так – ні»; тестові завдання на порівняння і протиставлення розроблялися для перевірки вміння виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо.

Ми з'ясували особливості складання тестів закритої форми. Зазначимо, що в практиці складання педагогічних тестів ми не використовували тести відкритої форми, тому що статистична обробка означених тестів досить складна.

Назвемо складники тестових завдань: безпосередньо завдання (починається з активного дієслова – того, що необхідно зробити: укажіть, підкресліть, визначте, запишіть, виберіть правильну відповідь, закінчіть пропозицію, упишіть пропущений текст тощо); твердження, малюнки, таблиці, формули, схеми тощо, частина яких пропущена; запитання; варіанти відповідей (якщо такі маютьсся) [8].

Здійснюючи педагогічне тестування, ми акцентували увагу на актуалізації знань студентів, які будуть працювати в інклюзивних закладах дошкільної освіти, реабілітаційних центрах, навчатимуть і виховуватимуть дітей з особливими освітніми потребами. Наведемо приклад визначення рівня професійної компетенції студента закладу вищої освіти зі спецкурсу «Корекційна діяльність вихователів реабілітаційних центрів»:

1. Оцініть ці твердження за шкалою від 1 до 5 (1 – повністю згоден, 2 – згоден, 3 – сумніваюся, 4 – скоріше не згоден, 5 – абсолютно не згоден):

А. Корекційно-педагогічна діяльність – це складне психофізіологічне й соціально-педагогічне явище, що охоплює весь освітній процес (навчання, виховання, розвиток), виступаючи єдиною педагогічною системою, куди входять об'єкт і суб'єкт педагогічної діяльності, її цільовий, змістовний, операційно-діяльнісний та оцінно-результативний компоненти.

Б. Корекційно-педагогічний процес розглядається як єдиний освітній процес, до якого входять навчання, виховання й розвиток.

(1 – 2 – 3 – 4 – 5)

2. Як Ви вважаєте:

а) чи належить реабілітаційний центр до інклюзивних закладів?

1 – не знаю; 2 – важко відповісти; 3 – ні; 4 – скоріше так, ніж ні; 5 – так;

б) інклюзивна освіта – це:

1) система освітніх послуг, яка базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту і права навчатися в умовах спеціального закладу;

2) розширення участі всіх дітей, зокрема з особливостями психофізичного розвитку, в освітньому процесі;

3) забезпечення ефективності навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому закладі;

4) створення умов індивідуального навчання дітей з вадами розвитку поза межами загальноосвітніх закладів;

5) система освітніх послуг, яка базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту і права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу.

3. Які компоненти включає система допомоги дітям з відхиленнями в розвитку й поведінці (підкресліть, може бути декілька відповідей)?

Лікування основного захворювання, підтримувальна терапія, лікувальна фізкультура, масаж; навчання та виховання за певними програмами в спеціальних дошкільних закладах, школах; психологічна корекція, оптимізація сімейного клімату; надання можливості працювати, допомога непрацездатним тощо; немає жодної правильної відповіді.

4. Що означає термін «реабілітація»:

1) заміщення або перебудова порушених чи недорозвинених функцій організму;

2) виправлення окремих дефектів у дітей з обмеженими можливостями;

3) повернення хворого до нормального життя й праці в межах психофізичних можливостей;

4) процес пристосування людини до нового для неї середовища.

5) первинне формування функцій і здібностей у дітей раннього віку з проблемами розвитку за рахунок створення спеціальних умов.

5. Чи необхідний додатковий курс (спецсеминар) для більш глибокого вивчення особливостей роботи вихователя з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах реабілітаційних центрів?

1) так, це повинен бути спецсеминар;

2) так, це повинен бути спецсеминар, де більша кількість годин – практичні заняття;

3) ці питання краще розглядати під час вивчення дошкільної педагогіки;

4) ці питання краще розглядати під час вивчення дошкільної педагогіки та спеціальних методик навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного віку;

5) мені достатньо знань із цього питання.

Після проведення педагогічного тестування проводиться обробка результатів за такими даними: кількість діагностичних завдань – 6; максимальна оцінка правильної відповіді – 5; максимальна сума балів, яку можна отримати, – 30; діапазон рівня сформованості навчальної компетенції: а) високий рівень сформованості – 30 балів; б) середній рівень сформованості – 10–25 балів; в) допустимий – 5–9 балів; г) критичний – до 9 балів.

Висновки і пропозиції. Отже, у статті подано один варіант використання педагогічного тестування. Але варто пам'ятати: незалежно від варіантів тестів під час підготовки до них потрібно враховувати такі положення: не допускати зловживання тестами або їх результатами; усвідомлювати об'єктивні можливості й недоліки тестів і не очікувати від них більшого, ніж вони можуть дати; використовувати в освітньому процесі такі тестові завдання, які б не тільки перевіряли оволодіння студентами навчальним матеріалом, а й спонукали їх мислити; прагнучи отримати оперативні й об'єктивні результати, пам'ятати про те, що інформація, одержана тестовим шляхом, ніколи не може бути повною і всеосяжною.

Список використаної літератури:

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий: учебник для преподавателей ВУЗов, техникумов, училищ, учителей школ, гимназий и лицеев. Москва: Центр тестирования, 2002. 238 с.
2. Аверіна С., Барабанова Н. Методика створення тестів знань студентів з дисциплін комунікативно-інформаційного циклу. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/vkp/2010_8/st_9_10.pdf
3. Бонч-Бруєвич Г.Ф. Методологічні засади тестового контролю (на базі інформаційних технологій): навчальний посібник. Київ: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2007. 44 с.
4. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: навчальний посібник. Київ: Майстер-клас, 2006. 160 с.
5. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. Киев, 1998. С. 325–347.
6. Дидактичне тестування в системі підвищення кваліфікації держслужбовців / за заг. ред. О.Я. Чебикіна, С.К. Хаджирадєвої. Одеса, 2002. С. 3–15.
7. Жила В.Г., Шпильов В.Д. Створення тестів та проведення тестового контролю якості підготовки. Луганськ, 1997. С. 18–29.
8. Зданевич Л.В. Дидактичне тестування студентів зі спецкурсу «Дезадаптація дошкільників та її наслідки» (за матеріалами констатувального експерименту). Педагогічний дискурс. 2013. № 14. С. 185–189.

Tshehlnyk T. Test Control of Students on a Special Course “The Correctional Activities of Educators of Rehabilitation Centers” (based on the ascertaining experiment)

The author reveals the theoretical approaches to the problem of test control of students on a special course “The Correctional Activities of Educators of Rehabilitation Centers”, analyzes the views of other researchers on this problem in this article. The content of the concept “test” in the light of modern education has been revealed by the author. The author persuades that comparing to traditional forms of control testing has the following advantages: objectivity of assessment of students knowledge and skills, the opportunity of realization of purposeful systematic control over the level of students’ knowledge on the special course “The Correctional Activities of Educators of Rehabilitation Centers”, simples in holding, in the saving of time required to run the test and its validation, by analyzing scientific sources and tests that are used in the educational process. The main traditional forms of test tasks that can be recommended for the making tests, in particular they are: the tasks of the closed form with proposed answers; the tasks of the open form with the freely constructed responses have been described in the article. The author has come to the conclusion, based on the analysis of literary sources on the designated problem, that to control the formation of the competence of undergraduate students of bachelor’s degree in the specialty “Pre-School Education” the using of closed tests, different on the principle of constructing an answer: alternative test tasks, test tasks with a simple multiple choice, the answer of which is based on the principle of classification, test tasks for comparison and opposition would be the most appropriate. During the preparation for the using of tests, the following provisions should be taken into account: not to allow abusing of tests or their results; to be aware of the objective possibilities and disadvantages of tests and not to expect more from them than they can give; to use in the educational process such tests that not only could check the mastery of students of educational material, but also prompted them to think; in order to obtain prompt and objective results, to remember that the information obtained by the test could be never complete and comprehensive has been emphasized. The author also gives examples of test tasks and offers the results of his own research, which confirm the relevance and practical necessity of investigating individual issues.

Key words: test, testing, correction, correctional activity, rehabilitation, rehabilitation center, preschool age.